

Niniejsza Strategia powstała na podstawie analizy walorów Powiatu Choszczeńskiego mających znaczenie dla turystyki oraz na podstawie i z uwzględnieniem szeregu opracowań: analitycznych, programowych, planistycznych, projektowych i promocyjnych dotyczących Powiatu oraz dokumentów programowych poszczególnych gmin wchodzących w skład Powiatu Choszczeńskiego. W opracowaniu korzystano również z dokumentów zewnętrznych dotyczących Województwa Zachodniopomorskiego oraz całego kraju.

Strategia Rozwoju Turystyki jest ogólnym dokumentem planistycznym, który opisuje jedynie pewne kierunki i cele. Stanowi uzupełnienie Strategii Rozwoju Powiatu Choszczeńskiego na lata 2016 – 2030. Zastosowana metodologia pokrywa się z metodami, które stanowiły trzon wcześniejszego dokumentu. Ta zbieżność pozwoli na precyzyjne uszczegółowienie i rozwinięcie priorytetów nakreślonych w obu dokumentach dotyczących branży turystycznej.

Oba dokumenty mają charakter otwarty i elastyczny, co pozwala na dokonywanie w przyszłości ewentualnych zmian i poprawek. Zmieniająca się rzeczywistość będzie mogła znaleźć odzwierciedlenie w zapisach strategicznych. Projekty i koncepcje, które nie mogły znaleźć się w tym momencie w Strategii Rozwoju Turystyki, będzie można wpisać później bez uszczerbku dla spójności dokumentu. Założenia „Strategii Rozwoju Turystyki w Powiecie Choszczeńskim” wpisują się w przyjętą „Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030”.

„Strategię rozwoju turystyki Powiatu Choszczeńskiego na lata 2021 – 2024 z perspektywą na lata 2025 – 2029” opracował Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych przy współpracy z Wydziałem Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa oraz Wydziałem Prasowym, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Choszcznie.

I. Wprowadzenie do strategii rozwoju turystyki

Strategia rozwoju turystyki dla Powiatu Choszczeńskiego jest dokumentem sektorowym, mającym wpływać na rozwój turystyki na terenie Powiatu Choszczeńskiego, jako jednej z najbardziej interdyscyplinarnych dziedzin gospodarki. Jest to dokument spójny ze „Strategią Rozwoju Powiatu Choszczeńskiego”, oraz dokumentami strategicznymi na poziomie samorządu lokalnego.

Podstawę prawną do sporządzenia niniejszego dokumentu stanowi ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U z 2020 r. poz. 920 t.j.). Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 8 oraz pkt. 21 ustawy o samorządzie powiatowym Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie kultury fizycznej, turystyki i promocji powiatu.

W dokumencie dokonano analizy stanu obecnego w zakresie turystyki oraz w dziedzinach bezpośrednio lub pośrednio związanych z turystyką. Określono mocne i słabe strony oraz zidentyfikowano szanse i zagrożenia w zakresie turystyki. Wyznaczono misję, wizję i cele strategiczne.

Turystyka to szansa dla Powiatu Choszczeńskiego na pobudzenie życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego oraz szansa rozwoju dla małych miejscowości o znaczeniu kulturalnym i krajoznawczym. Zajmuje ona znaczącą pozycję jako jedna z możliwości aktywizacji zawodowej ludzi. Branża turystyczna zapewnia zatrudnienie nie

tylko w tych dziedzinach, które pozostają w bezpośrednim związku z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, ale także okołoturystyczny handel i usługi. Wokół centrów turystycznych powstają nowe miejsca pracy, rozbudowuje się infrastruktura. Atrakcyjność turystyczna Powiatu może być oceniana przez pryzmat wielu czynników odgrywających kluczową rolę w rozwoju turystyki. Do czynników tych należą między innymi:

- walory turystyczne (naturalne i antropogeniczne),
- stan środowiska naturalnego,
- dostępność komunikacyjna.

Mając na uwadze najnowsze trendy w turystyce, które wskazują na zainteresowanie ze strony turystów produktami turystycznymi, w celu zrealizowania misji, wizji oraz celów strategicznych w zakresie turystyki, wskazane zostały propozycje produktów turystycznych. Stanowią one pewien stopień uszczegółowienia strategii.

Wskazane w strategii produkty turystyczne zostały zaproponowane w oparciu o posiadane zasoby oraz produkty, które można będzie stworzyć w oparciu o ten kapitał. Poszczególne produkty turystyczne, wskazane i opisane w niniejszym opracowaniu, są nie tylko wynikiem analizy możliwości Powiatu Choszczeńskiego w zakresie rozwoju turystyki, ale także odpowiadają na oczekiwania dzisiejszego turysty, który coraz częściej poza spełnieniem potrzeb typowo rekreacyjnych, oczekuje oferty, która zapewni naturalną potrzebę aktywności w atrakcyjnej przestrzeni przyrodniczej. Dlatego też przyjęto definicję produktu turystycznego, która pozwoliła stworzyć propozycje, w pełni odpowiadającą współczesnemu turyście. Założono, że pod pojęciem produktu turystycznego rozumie się dostępny na rynku pakiet materialnych i niematerialnych składników umożliwiających realizację celu wyjazdu turystycznego.

Biorąc pod uwagę najważniejsze atrakcje turystyczne Powiatu Choszczeńskiego, wytypowano tzw. grupy produktowe, w ramach których zaproponowano określone produkty turystyczne. Ewaluacja w przypadku strategii odnosi się jedynie do zapisów strategicznych (misji, wizji, celów strategicznych). W przypadku strategii rozwoju turystyki dla Powiatu Choszczeńskiego z ujęciem produktów turystycznych, dodatkowym elementem, który można poddawać ewaluacji, są propozycje poszczególnych produktów turystycznych.

1. Zarys metodyczny strategii rozwoju turystyki

Strategia składa się z:

1. Diagnozy stanu faktycznego wybranych obszarów problemowych w aspekcie rozwoju turystyki, określenie strategicznych sfer rozwoju turystyki ze szczególnym uwzględnieniem środowiskowych zasobów naturalnych.
2. Analizy SWOT – przedstawienie mocnych i słabych stron powiatu (analiza wewnętrzna) dotyczących sytuacji teraźniejszej oraz szans i zagrożeń.
3. Opisu wizji przyszłości – stanowi tło ideowe całej strategii. Punktem wyjścia do opracowania wizji jest określenie zagrożeń i szans mające za zadanie ukierunkowanie celów.
4. Wskazania celów strategicznych – wraz z obszarami priorytetowymi.
5. Opisu programów operacyjnych – wykonanie zakładanych celów i priorytetów – wskazują na to, co i w jakim czasie chcemy zrealizować. Niniejsza strategia uwzględnia obecnie

- dostępne programy pomocowe, co determinuje budowę strategii jako dokumentu otwartego, który może być w przyszłości aktualizowany.
6. Planów monitoringu i wdrażania, których celem jest reagowanie na zmiany na uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne otoczenia powiatu.

II. Położenie i charakterystyka Powiatu Choszczeńskiego

1. Położenie geograficzne

Powiat Choszczeński tworzy 6 gmin:

- miejsko – wiejskie: Drawno, Choszczno, Pełczyce, Recz;
- wiejskie: Bierzwnik, Krzęcin.

Położony jest w południowo – wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Rozciąga się od 15°12' do 15°59' długości geograficznej wschodniej i od 52°56' do 53°20' szerokości geograficznej północnej. Rozciągłość równoleżnikowa wynosi 53 km, a południkowa 45 km.

Powiat graniczy od południowo–zachodu z Powiatem Myśliborskim, od północnego – zachodu z Powiatem Stargardzkim, od północnego–wschodu z Powiatem Drawskim, od wschodu z Powiatem Wałeckim, od południa z województwem lubuskim – Powiatem Strzelecko – Drezdeneckim.

Jest to obszar znajdujący się w strefie regionalnej polityki przestrzennej kraju, o dominancie związanej z ochroną środowiska. Położenie geograficzne decyduje o klimacie, który pozostaje pod wpływem klimatu oceanicznego, przez co powiat charakteryzuje się łagodniejszym klimatem od pozostałych obszarów kraju położonych na wschód od Choszczna.

Grafika nr 1. Położenie Powiatu Choszczeńskiego

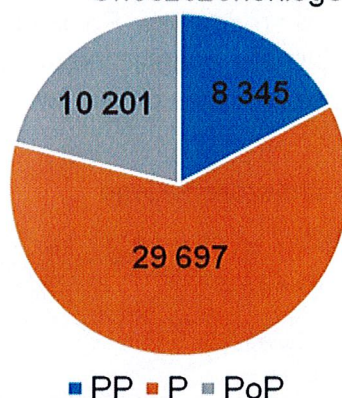

2. Demografia

Powiat Choszczeński zamieszkuje 48 243 mieszkańców, z czego 50,2% stanowią kobiety, a 49,8% mężczyźni. W latach 2002 – 2019 liczba mieszkańców zmalała o 4,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa zachodniopomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku

mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców Powiatu Choszczeńskiego w 2050 roku wynosi 36 709, z czego 18 441 to kobiety, a 18 268 mężczyźni. Powiat Choszczeński ma ujemny przyrost naturalny wynoszący –105. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu – 2,17 na 1000 mieszkańców Powiatu Choszczeńskiego. W 2019 roku urodziło się 400 dzieci, w tym 50,0% dziewczynek i 50,0% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 272 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,79 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2018 roku 38,5% zgonów w Powiecie Choszczeńskim spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 28,6% zgonów były nowotwory, a 10,7% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Powiatu Choszczeńskiego przypada 10,43 zgonów. W 2019 r. zarejestrowano 499 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 771 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych dla Powiatu Choszczeńskiego wynosi – 272. W tym samym roku 16 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 7 wymeldowań za granicę – daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 9. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 19 osób. 61,6% mieszkańców Powiatu Choszczeńskiego jest w wieku produkcyjnym, 17,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym¹.

Wykres nr 1. Ludność zamieszkująca teren Powiatu Choszczeńskiego

Legenda:

PP	liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym
P	liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym
PoP	liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym

3. Struktura zatrudnienia

Rynek pracy obejmuje całokształt zagadnień związanych z kształtowaniem podaży pracy i popytu na pracę. Rynek pracy cechują duże przepływy osób między bezrobociem, zatrudnieniem i biernością zawodową. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy. Największy udział w działaniach podejmowanych w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej mają publiczne służby zatrudnienia, które tworzą organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi

¹ Źródło: GUS, 31.12.2019 r.; https://www.polskawliczbach.pl/powiat_choszczenski

urzędami pracy, urzędem obsługującym ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi.

4. COVID-19 a rynek pracy w 2020 r.

Pandemia związana z rozprzestrzenianiem się wirusa COVID-19 spowodowała gwałtowne zmiany na rynku pracy w Polsce:

- wiele firm ograniczyło wielkość zatrudnienia i wstrzymało procesy rekrutacyjne,
- w maju 2020 r. liczba ofert pracy spadła aż o 41,6% w porównaniu do analogicznego okresu w 2019 r.,
- w Polsce najbardziej ucierpiała branża turystyczna, kulturowa, gastronomiczna i część handlowej; w tych sektorach pracownicy byli zatrudnieni na umowy cywilnoprawne, którzy najszybciej stracili pracę,
- wg raportu „Praca w dobie koronawirusa. Nowa normalność zawodowa” aż 77% badanych jest gotowych na zmianę miejsca zatrudnienia; pracę z powodzeniem znajdują osoby w takich sektorach, jak: handel i sprzedaż, obsługa klienta, nowe technologie IT, finanse,
- większość ofert pracy straciła na atrakcyjności – pracodawcy ograniczają koszty pracownicze,
- mniejsza atrakcyjność ofert pracy na rynku pracy w czasach COVID-19 nie oznacza zmniejszenia oczekiwań pracodawców wobec nowych pracowników,
- ograniczenie liczby pracowników wg prognoz nastąpi we wszystkich sektorach gospodarki: restauracje/hotele (-29%), produkcja przemysłowa (-6%), handel (-5%), inne obszary produkcji (-5%), budownictwo (-5%), finanse (-1%), inne usługi (-1%)².

5. Bezrobocie w Powiecie Choszczeńskim

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego funkcjonuje Powiatowy Urząd Pracy – jednostka organizacyjna Powiatu Choszczeńskiego. W Powiecie stopa bezrobocia w grudniu 2020 roku wynosiła 18,2% (przy stopie bezrobocia województwa na poziomie 8,3%), na co składa się 2 495 bezrobotnych ogółem, w tym 1 419 kobiet.

Tabela nr 1. Bezrobotni według gmin w Powiecie Choszczeńskim – stan na dzień 31 grudnia 2020 r.³

Powiat / gmina	Zarejestrowani bezrobotni						
	ogółem	kobiety	będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy	będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy			
				do 30 roku życia	do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
Choszczeński	2 495	1 419	2 067	688	339	626	1 445
G. Bierzwnik	280	153	238	88	43	69	162

² <https://startup.pfr.pl/pl/aktualnosci/koronawirus-i-rynek-pracy-jak-covid-19-wplynal-na-zatrudnienia/>

³ <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/statystyka-badania-i-analiza/analizy-i-opracowania/2020/>

MG. Choszczno	851	485	695	239	111	189	473
MG. Drawno	305	158	261	70	37	99	190
G. Krzęcin	213	127	179	54	29	65	128
MG. Pełczyce	460	276	379	123	66	113	261
MG. Recz	386	220	315	114	53	91	231

6. Kierunki szkoleń realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Choszcznie w 2020 r.

W ramach dwóch projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa, przeszkolono w 2020 roku 68 osób, w tym 27 kobiet. Realizowano szkolenia wskazane przez osobę uprawnioną (tzw. indywidualne) oraz szkolenia grupowe.

W ramach projektu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie choszczeńskim (V)” (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020) przeszkolono 26 osób. W szkoleniach indywidualnych wzięły udział 4 osoby, w szkoleniach grupowych – 22 osoby⁴.

Tabela nr 2. Kierunki szkoleń indywidualnych.

Kierunki szkoleń	Liczba osób
operator koparkoładowarki kl. III	2
spawanie blach i rur spoinami pachwinowymi metodą MAG 135	1
operator koparki jednonaczyniowej kl. III	1

Tabela nr 3. Kierunki szkoleń grupowych.

Kierunki szkoleń	Liczba osób
ABC przedsiębiorczości	22

W ramach projektu „Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku 30 lat i więcej, w szczególności znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy w Powiecie Choszczeńskim (VI) (Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014 – 2020), przeszkolono 42 osoby. W szkoleniach indywidualnych wzięło udział 11 osób, w szkoleniach grupowych – 31 osób.

Tabela nr 4. Kierunki szkoleń indywidualnych.

Kierunki szkoleń	Liczba osób
operator koparkoładowarki kl. III	6
spawanie blach i rur spoinami pachwinowymi metodą MAG 135	1
operator koparki jednonaczyniowej kl. III	1
operator wózków jezdniowych	1
kwalifikacja wstępna przyspieszona	1
Operator koparki kl. I	1

⁴ Informacje uzyskane za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy w Choszcznie.

Tabela nr 5. Kierunki szkoleń grupowych.

Kierunki szkoleń	Liczba osób
ABC przedsiębiorczości	31

Wykres nr 2. Liczba osób przeszkolonych w ramach poszczególnych programów

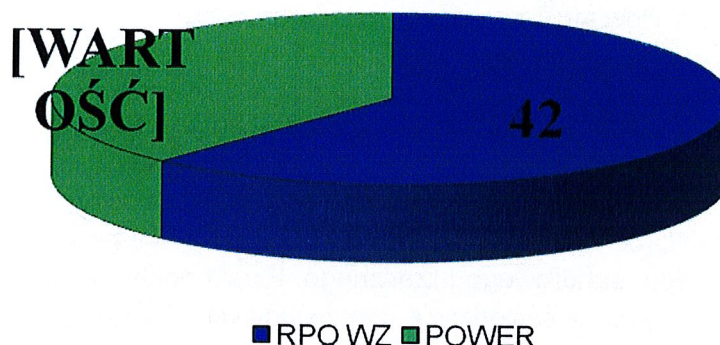
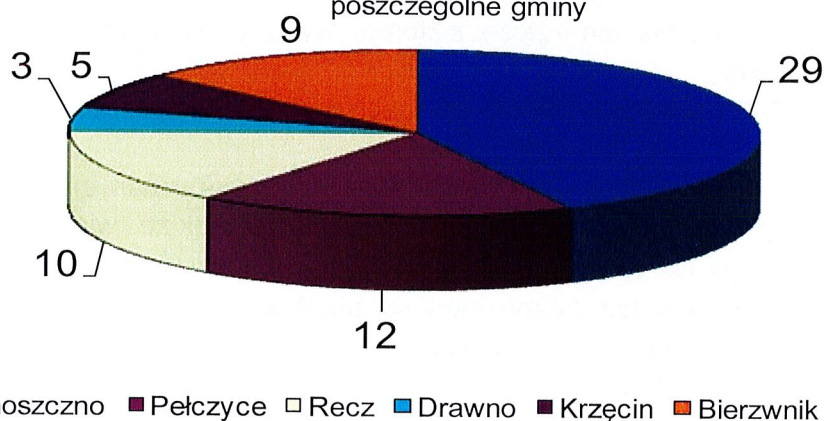

Tabela nr 6. Liczba absolwentów szkoleń w podziale na poszczególne gminy.

Lp.	Gmina	Ogółem	w tym niepełnosprawnych	w wieku do 30 lat	w wieku powyżej 50 lat	Pozostali
1.	Bierzwnik	9	0	6	1	2
2.	Choszczno	29	0	10	3	16
3.	Drawno	3	0	1	0	2
4.	Krzęcin	5	0	2	1	2
5.	Pełczyce	12	1	5	1	6
6.	Recz	10	0	2	0	8
Ogółem		68	1	26	6	36

Wykres nr 3. Liczba osób przeszkolonych w podziale na poszczególne gminy

7. Użytkowanie powierzchni

Powierzchnia Powiatu Choszczeńskiego wynosi 132 776,19 ha. Największy obszar w Powiecie zajmują użytki rolne 67 009,31 ha, co stanowi 50,46% jego powierzchni. Lasy

i grunty zadrzewione znajdują się na drugim miejscu – 52 858,85 ha, co stanowi 39,81% powierzchni ogólnej. Te dwie formy użytkowania gruntów, łącznie zajmują 90,27% powierzchni całkowitej Powiatu. Wśród użytków, trwałe użytki zielone zajmują obszar 8 631,38 ha. Wody powierzchniowe (poza rowami) zajmują obszar 3 711,24 ha (2,79%). Stosunkowo dużą powierzchnię zajmują tereny zabudowane i zurbanizowane – 4046,26 ha (3,04% powierzchni ogólnej), w tym tereny komunikacyjne 2 998,85 ha (74,10% terenów zabudowanych i zurbanizowanych). Nieużytki i tereny różne obejmują powierzchnię 5 150,53 ha (3,87% powierzchni Powiatu)⁵.

8. Powierzchniowa budowa geologiczna

Teren Powiatu Choszczeńskiego pokrywają utwory czwartorzędowe, wśród których przeważają osady plejstoceniowe, przede wszystkim piaski i gliny związane ze zlodowaczeniem bałtyckim (około 80% powierzchni). Na pozostałym obszarze występują utwory holoceniowe. Wśród utworów plejstoceniowych największą powierzchnię zajmują piaski pochodzenia zwałowego, sandrowego i rzeczno-łądowego. Piaski pochodzenia łądowego występują głównie w północnej części, w sąsiedztwie glin zwałowych. Piaski sandrowe tworzą rozległe równiny, natomiast piaski rzeczne występują w dolinach rzek. Pozostałe utwory plejstoceniowe takie jak: gliny zwałowe, pyły i ropy wodnego pochodzenia, występują lokalnie. Osady holoceniowe to przede wszystkim mady i utwory torfowe. Uzupełniającym materiałem są występujące lokalnie piaski wydymowe, utwory murszowe i murszaste, utwory mułowo – torfowe, które występują w dolinach rzecznych i obniżeniach.

9. Kopaliny

Powiat Choszczeński, według obecnego stanu rozpoznania, należy do ubogich w strategiczne surowce mineralne. Natomiast jest zasobny w surowce mineralne, posiadające znaczenie zarówno dla budownictwa ogólnego jak i drogowego oraz rolnictwa. Ponadto część z udokumentowanych złóż z różnych powodów nie nadaje się obecnie do eksploatacji. Orientacyjne zestawienie zasobów geologicznych surowców mineralnych w Powiecie Choszczeńskim przedstawia się następująco:

kreda jeziorna:

- Kraśnik – Recz: 1 805 tys. ton – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie,
- Suliszewo: 1 877 tys. ton – złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane,

piaski kwarcowe:

- Kiełpino: 9 729 tys. ton – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo,

torf:

- Kraśnik – Recz: 1 021,4 tys. ton złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie,

kruszywo naturalne (złożo zawiera piaski i żwiry lub piasek ze żwirem):

- Chrapowo: 557 tys. ton (zaniechane),
- Niemieńsko: 40 tys. ton (rozpoznane szczegółowo),
- Pełczyce I – 344 tys. ton (eksploatowane),
- Pławno – 800 tys. ton (zaniechane),
- Pławno I – 650 tys. ton (rozpoznane szczegółowo),
- Recz – 271 tys. ton (zaniechane),

⁵ Dane uzyskane za pośrednictwem Wydziału Geodezji, Kartografii i Katastru Starostwa Powiatowego w Choszczynie. Stan na dzień 01.01.2021 r.

- Stary Klukom I – 269 (eksploatowane),
- Zamęcin – 191 tys. ton (rozpoznane szczegółowo),
- Drawno – 328 tys. ton (rozpoznane szczegółowo),
- Objezierze – 766 tys. ton (zaniechane)⁶.

10. Kultura i edukacja

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego funkcjonują miejsko – gminne lub gminne ośrodki kultury, biblioteki publiczne oraz świetlice wiejskie. Szczegółowy wykaz ośrodków kultury znajduje się w rozdziale VI. Potencjał turystyczny Powiatu Choszczeńskiego.

System kształcenia realizowany jest w 8 przedszkolach, 16 szkołach podstawowych, oraz w Zespole Szkół Nr 1 im. Bolesława Krzywoustego w Choszczynie (liceum, technikum zawodowe), Zespole Szkół Nr 2 im. Noblistów Polskich w Choszczynie (liceum ogólnokształcące, technikum, branżowa szkoła I stopnia). Ponadto na terenie Powiatu funkcjonują Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Niemieńsku oraz Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Suliszewie. Dopełnieniem edukacji jest również Zespół Szkół Nr 3 w Choszczynie prowadzony przez stowarzyszenie oraz szkoły i placówki niepubliczne. Uzupełnieniem działalności powyższych instytucji stanowią 94 stowarzyszenia i 8 fundacji zarejestrowanych w ewidencji Starostwa Powiatowego w Choszczynie⁷.

Ośrodki kultury zlokalizowane na terenie Powiatu Choszczeńskiego przygotowują i realizują corocznie we współpracy z wieloma instytucjami z regionu kilkadziesiąt imprez z dziedziny teatru, muzyki, plastyki, sztuki ludowej, historii, promocji zdrowia itp. Do ośrodków tych należą:

- Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Choszczynie,
- Klub Garnizonowy w Choszczynie,
- Biblioteka Garnizonowa w Choszczynie.

Kina:

- Sala kinowo – widowiskowa w Choszczeńskim Domu Kultury,
- Sala kinowo – widowiskowa w Miejsko – Gminnym Ośrodku Kultury w Pełczycach,
- Kino „Zorza” w Reczu,
- Kino „Wedel” w Drawnie.

Działania z zakresu wspierania i rozwoju kultury uznać należy za kluczowe z punktu widzenia podnoszenia poziomu wiedzy i świadomości kulturalnej mieszkańców. Przy pomocy szeregu działań kulturalnych wzrasta poczucie przynależności do miejsca, buduje się pozytywne relacje między mieszkańcami wspólnego obszaru, krzewi się postawy lokalnego patriotyzmu, kultywuje się lokalną tradycję. Główną rolą Powiatu Choszczeńskiego jest wspieranie finansowe, organizacyjne i merytoryczne instytucji kultury i inicjatyw kulturalnych w gminach Powiatu.

⁶Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2019 r.; <https://www.pgi.gov.pl/oferta - inst/wydawnictwa/serie-wydawnicze/bilans-zasobow-kopalin.html>

⁷Dane uzyskane za pośrednictwem Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Choszczynie. Stan na dzień 01.02.2021 r.

Powiat Choszczeński co roku jest organizatorem oraz współorganizatorem cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych takich jak:

- Gala wręczenia wyróżnień promocyjnych „Dęby Powiatu Choszczeńskiego”,
- Powiat Dzieciom na Powitanie Wakacji,
- Festyn z okazji Dnia Dziecka (Caritas Barnimie),
- „Wigilia pod Gwiazdami” – jarmark świąteczny,
- „Korytowska Noc Poetów” (Fundacja Wspierania Kultury Noc Poetów),
- Konkursy Plastyczne dla dzieci i młodzieży,
- „Majówka na Sportowo” – Terenowy Bieg Przetrwania, Mini Bieg przetrwania dla Dzieci oraz Marsz Nordic Walking Aktywnych,
- Tropem Wilczym. Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych (Stowarzyszenie Klub Sportowy „Aktywne Choszczno”),
- Koncert Zespołów Śpiewaczych „A my śpiewamy tak” (Stowarzyszenie Aktywny Senior),
- Mistrzostwa Powiatu Środowiskowych Domów Pomocy Społecznej w Nordic Walking Stowarzyszenie Klub Sportowy „Aktywne Choszczno”),
- Współorganizacja turniejów szachowych,
- Biegi Uliczne,
- Rajdy rowerowe,
- Turnieje sportowe przeznaczone dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego działa również szereg stowarzyszeń – organizacji pozarządowych skupiających miłośników regionu, zainteresowanych kultywowaniem tradycji, a jednocześnie rozwojem własnej ziemi. W ciągu kilku lat funkcjonowania struktur powiatowych szczególnym zaangażowaniem wyróżniają się: Towarzystwo Miłośników Ziemi Choszczeńskiej, Regionalne Towarzystwo Historyczne Ziemi Choszczeńskiej, Towarzystwo Miłośników Recza, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Drawieńskiej, Stowarzyszenie Ludzi Bezrobotnych w Drawnie, Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne Miłośników Bierzwnika, Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Pełczyckiej, Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Krzęcińskiej, Stowarzyszenie Miłośników Doliny Wardynki „EKO – FOLK” Rzecko, Klub Kiwanis Kobieta 2000, Stowarzyszenie Klub Sportowy „Aktywne Choszczno”, Stowarzyszenie „Niagara”, Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze Ziemi Choszczeńskiej”⁸.

11. Infrastruktura sportowa

Powiat Choszczeński to doskonałe miejsce do uprawiania wszelkich form aktywnej turystyki. Bogactwo jezior to raj dla zwolenników sportów wodnych, wędkarstwa i myślistwa, a także krajoznawców szukających wypoczynku na łonie natury. Liczne szlaki turystyczne prowadzące przez piękne tereny Ziemi Choszczeńskiej to wymarzone miejsca dla miłośników turystyki pieszej i rowerowej.

⁸ Strategia Rozwoju Powiatu Choszczeńskiego na lata 2016 – 2030, str. 47 – 51; <https://spowchoszczno.bip.net.pl/?a=7240>

Mieszkańcy oraz goście Powiatu Choszczeńskiego mają do dyspozycji m.in. ośrodki sportowe, basen oraz hale i boiska sportowe⁹. Poza wymienioną infrastrukturą sportową należy wymienić również inne obiekty przyczyniające się do rozwijania zainteresowań sportowych.

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego funkcjonuje Międzyszkolny Ośrodek Sportów Wodnych w Zespole Szkół Nr 1 w Choszczynie, który prowadzi trzy sekcje sportowe:

- kajak polo,
- kajakarstwo klasyczne,
- żeglarstwo.

Międzyszkolny Ośrodek Sportów Wodnych reprezentuje i promuje Powiat Choszczeński, jak i miasto Choszczno, podczas wielu wydarzeń sportowych. Są to regaty i turnieje o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim, międzynarodowym, udział w Mistrzostwach Europy i Świata. W okresie od 1 do 2 września 2018 r. na przystani MOSW w Choszczynie odbyły się Mistrzostwa Polski Seniorów w Kajak Polo, które uważa się za najwyższą rangą zawody w tej dyscyplinie. Podczas zawodów reprezentanci MOSW Choszczno zostali Mistrzami Polski Seniorów Kajak Polo. Drużyna MOSW Choszczno była obecna na podium w każdej kategorii. Poziom wydarzenia zarówno pod względem sportowym jak i organizacyjnym był najwyższy w całej historii Mistrzostw¹⁰. Potwierdza to powierzenie organizacji I Młodzieżowych Mistrzostw Polski (U21) wraz z XVI Mistrzostwami Polski Juniorów Młodszych w Kajak Polo, które odbyły się 7 – 8 września 2019 r. w Choszczynie¹¹.

Popularyzacja sportów wodnych – kajak polo, kajakarstwo i żeglarstwo, stwarza warunki do rozwoju oryginalnej oferty rekreacyjnej i sportowej na terenie Powiatu. Atutem regionu jest wysoki poziom szkolenia kadry kajak polo, której członkowie odnoszą międzynarodowe sukcesy zarówno w kategoriach seniorskich jak i młodzieżowych.

W Powiecie Choszczeńskim zarejestrowanych jest 41 uczniowskich klubów sportowych oraz 31 klubów sportowych¹². Do najbardziej popularnych dyscyplin sportowych należą: kajak polo, koszykówka, pływanie, piłka nożna, badminton, biegi na orientację i szachy. Popularnością cieszą się wydarzenia sportowe: Choszczeński Maraton Rowerowy, Bieg Uliczny „Choszczeńska 10”, turnieje szachowe, biegi uliczne, biegi na orientację, zawody pływackie, turnieje piłki nożnej, turnieje badmintona, maratony rowerowe.

⁹ Szczegółowy wykaz infrastruktury sportowej znajduje się w Strategii Rozwoju Powiatu Choszczeńskiego na lata 2016 – 2030. Istotnym jest, iż liczba dostępnych miejsc do uprawiania sportu i turystyki stale zwiększa się o nowe obiekty, które zostały ujęte w rozdziale VI Potencjał turystyczny Powiatu Choszczeńskiego.

¹⁰ Finał Pucharu Polski w Kajak-Polo; <https://www.powiatchoszczno.pl/final-pucharu-polski-w-kajak-polo/>

¹¹ Mistrzostwa Polski Seniorów Kajak – Polo – Choszczno 2018; <https://www.powiatchoszczno.pl/mistrzostwa-polski-seniorow-kajak-polo-choszczno-2018/>

¹² <https://www.powiatchoszczno.pl/ngo/kluby-sportowe/>

III. Walory naturalne

1. Zasoby wodne

1.1. Wody podziemne

Występowanie poziomów wodonośnych jest ściśle związane z budową geologiczną, która warunkuje istnienie skał umożliwiających gromadzenie i przemieszczanie się wody. Na terenie Powiatu Choszczeńskiego główne warstwy wodonośne gromadzone są w utworach piętra czwartorzędowego, w którym wyróżnić można trzy warstwy wodonośne: dolną, środkową i górną. Tworzą je piaski od gruboziarnistych do pylastych i mułków, przedzielonych warstwą iłów i pokładów węgla.

W granicach Powiatu Choszczeńskiego znajdują się cztery *Jednolite części wód podziemnych (JCWPd)* o numerach: 7, 24, 25 i 34, które objęte są badaniami w ramach monitoringu diagnostycznego. Dodatkowo JCWPd nr 34 zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych badana jest w ramach monitoringu operacyjnego.

W 2019 roku badania wód podziemnych na terenie Powiatu wykonane zostały na poziomie krajowym w ramach monitoringu diagnostycznego w 3 punktach pomiarowych w miejscowościach: Wardyń (gm. Choszczno) (punkt nr 298), Krzynki (gm. Pełczyce) (punkt nr 1492) i Sułkowo (gm. Pełczyce), (punkt nr 2521).

W badanych punktach stwierdzono występowanie wód II klasy (wody dobrej jakości) oraz III klasy (wody zadowalającej jakości) reprezentujących dobry stan chemiczny¹³.

1.2. Wody powierzchniowe

Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2020 r, poz. 310 t.j.) podstawową jednostką gospodarki wodnej są jednolite części wód. *Jednolitą częścią wód powierzchniowych (JCWP)* jest oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, a także morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne. Na terenie Powiatu Choszczeńskiego wody powierzchniowe według danych geodezyjnych zajmują obszar 3 711,24 ha.

1.3. Rzeki

Przez obszar Powiatu Choszczeńskiego przepływają trzy główne rzeki: Drawa, Ina oraz Płonia, która jest rzeką graniczną, rozdzielającą Powiat Choszczeński od Powiatu Myśliborskiego na obszarze gminy Pełczyce.

W 2019 roku zrealizowano badania wód dwóch JCWP (Jednolitych części wód powierzchniowych) leżących na obszarze Powiatu Choszczeńskiego. JCWP objętymi badaniami były: Ina od źródeł do Stobnicy oraz Korytnica.

Obydwie JCWP objęte były programem monitoringu operacyjnego chemicznego. W ramach tego rodzaju monitoringu wykonywane są badania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, z grupy substancji priorytetowych, których źródła znajdują się na

¹³ Informacja o stanie środowiska w Powiecie Choszczeńskim w roku 2019, str. 11 – 14;
<https://spowchoszczno.bip.net.pl/?a=14947>

obszarze JCWP oraz te, co do których wyniki monitoringu diagnostycznego wykazały, że występują w ilości przekraczającej środowiskowe normy jakości¹⁴.

Tabela nr 7. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Powiatu Choszczeńskiego, objęte monitoringiem w 2019 r.

Lp.	Nazwa jednolitej części wód	Nazwa punktu reprezentatywnego	Rok badań	Rodzaj monitoringu
1.	Ina od źródeł do Stobnicy	Ina (poniżej Recza Pomorskiego)	2019	MO_Ch
2.	Korytnica	Korytnica (ujście do Drawy m. Bogdanka)	2019	MO_CH

Objaśnienie: MO Ch – program monitoringu operacyjnego chemicznego.

1.4. Jeziora

Na obszarze Powiatu Choszczeńskiego znajduje się 111 jezior o powierzchni lustra wody powyżej 1 ha. Są to jeziora pochodzenia polodowcowego (rynnowe, morenowe oraz sandrowe) wchodzące w skład Pojezierza Choszczeńskiego oraz Pojezierza Myśliborskiego i częściowo Pojezierza Drawskiego.

2. Gleby

Powiat Choszczeński w kontekście budowy geologicznej zajmuje obszar monokliny przedsudeckiej. Na obszarze tym znajdują się liczne skały permsko – mezozoiczne leżące niezgodnie na pofałdowanym podłożu paleozoicznym. Najstarsze skały permskie to zlepieńce, piaskowce i łupki czerwonego spągowca przykryte serią dolnopermskich skał wulkanicznych. Tektonika monokliny ukształtowana została w fazach kimeryjskiej i laramijskiej. Powierzchnia podplejstoczeńska jest silnie urzeźbiona, co w zasadniczy sposób wpłynęło na zachowanie transgredujących lądolodów. Zaburzenia glacictektoniczne obserwowane w morenach czołowych fazy poznańskiej powstały w czasie zlodowacenia środkowopolskiego. Zaburzony został trzeciorzęd i plejstocen. Morfologia ukształtowała się w wyniku deglacjacji strefowej. Główne elementy składowe osadów powierzchniowych to: gliny zwałowe i gliniaste piaski lodowcowe wysoczyzn morenowych, piaski i piaski ze żwirami równin i stożków sandrowych oraz wysoczyzn kemowych, torfy i muły (w dolinie Małej Iny), głązy, żwiry, piaski i gliny moren czołowych. Powiat Choszczeński ma korzystne warunki do produkcji rolniczej, zróżnicowane pod względem jakości gleb w poszczególnych gminach. Grunty rolne stanowią 50% terenów Powiatu¹⁵.

3. Lasy Powiatu Choszczeńskiego

Powierzchnia lasów ogółem w Powiecie Choszczeńskim wynosi 52 858,85 ha, co stanowi 39,81% powierzchni Powiatu. Wśród zagrożeń w lasach wskazywano oddziaływanie szkodników oraz pożary. Zalesianie okazuje się bardzo dobrą alternatywą na przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom niewykorzystanym rolniczo (często nieużytkom), jak również terenom zniszczonym. Zalesienie stosuje się także do gruntów rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa i podatnych na degradację (erozję, wyjąłowanie,

¹⁴ Informacja o stanie środowiska w Powiecie ... str. 8 – 9.

¹⁵ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r., str. 62 – 64.

przenikanie zanieczyszczeń do wód). Corocznie Starosta zleca wykonanie inwentaryzacji stanu lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa.

4. Formy ochrony przyrody

Na podstawie przepisów o ochronie przyrody za tereny objęte formami ochrony przyrody uznaje się parki narodowe, rezerваты, parki krajobrazowe wraz z ich otulinami, obszary chronionego krajobrazu, obszary NATURA 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, oraz ochronę gatunkową roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi zostały objęte niżej wymienionymi formami ochrony.

4.1. Drawieński Park Narodowy

Pierwsze badania naukowe terenów projektowanego Parku i Puszczy Drawskiej rozpoczęły się w 1969 r. Specjaliści, którzy dotarli w te tereny, zachwycili się pięknem obszaru, gęszą i dzikimi ostępami. Zgromadzone materiały umożliwiły utworzenie w 1974 r. rezerwatu "Rzeka Drawa". Wydarzenie to stało się inspiracją i motywacją do powstania obiektu o randze parku narodowego, który powstał na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10.04.1990 roku w sprawie utworzenia Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz.U. nr 26, poz 151)¹⁶.

4.1.1. Powierzchnia

Tabela Nr 8. Dane dot. podziału powierzchni Drawieńskiego Parku Narodowego

Powierzchnia całkowita	11 535,66 ha (w tym w wieczystym użytkowaniu DPN: 11 210,6922 ha)
Powierzchnia otuliny	35 267 ha
Powierzchnia ochrony ścisłej	1 391,62 ha
Powierzchnia ochrony częściowej	9 609,27 ha
Powierzchnia ochrony krajobrazowej	534,77 ha
Udział ekosystemów leśnych	9 429,93 ha
Udział ekosystemów nieleśnych lądowych	1 180,37 ha
Udział wód powierzchniowych	925,36 ha
Liczba województw na terenie których funkcjonuje Park (3)	woj. zachodniopomorskie, gmina: <ul style="list-style-type: none"> • Bierzwnik: 74,43 ha (powiat choszczeński) • Drawno: 1 898,6228 ha (powiat choszczeński)

¹⁶ <http://dpn.pl/historia-parku>

	<ul style="list-style-type: none"> • Człopa: 2 376,32 ha (powiat walecki) • Tuczno: 1118,44 ha (powiat walecki) <p><u>woj. lubuskie, gmina:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobiegniew: 5 362, 1793 ha (powiat strzelecko – drezdenecki) <p><u>woj. wielkopolskie, gmina:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Krzyż Wielkopolski: 377,84 ha (powiat czarnkowsko – trzcianecki)
Ogólna długość granic Parku	212,45 km
Obwody ochronne (7)	Sitno, Pustelnia, Knieja, Dębina, Ostrowiec, Kamienna, Szuwary

4.1.2. Przyroda – teren DPN

Liczba gatunków roślin i zwierząt występujących na terenie DPN:

- rośliny naczyniowe 893 (chronionych 59),
- jętki 31,
- chruściki 71 (chroniony 1),
- ważki 45 (chronionych 6),
- motyle dzienne 52 (chronione 2),
- chrząszcze 554 (chronionych 9),
- ślimaki 77 (chronionych 5),
- małże 25 (chronionych 4),
- ryby i minogi 39 gat. Ryb i 1 gat. Minoga (chronionych 5),
- płazy 13 (chronionych 13),
- gady 6 (chronionych 5),
- ptaki 165 z tego 121 lęgowych (chronionych 152),
- ssaki 51 (chronionych 30).

Główne rzeki Drawieńskiego Parku Narodowego to Drawa i jej lewobrzeżny dopływ – Płociczna. Drawą przepływa średnio 15 m³ wody na sekundę, a Płociczną – 3 m³. Oprócz Drawy i Płocicznej, przez teren DPN przepływają także: Słopica, Korytnica, Runica, Cieszynka, Moczal i Sucha.

W Parku jest 20 jezior, bardzo zróżnicowanych pod względem charakteru ekologicznego: od torfowiskowych jeziorek dystroficznych (Pięć Jeziorek Torfowych zwanych także Głodnymi Jeziorkami), przez jeziora eutroficzne (Sitno, Płociczno, Ostrowiec) do mezotroficznych jezior ramienicowych (Martew, Płociowe, Pecnik Duży). Unikatem hydrologicznym jest głębokie, okolone lasami meromiktyczne jezioro Czarne. Zróżnicowanie ekologiczne jezior widać nawet na pierwszy rzut oka w barwie ich wody: mezotroficzne jeziora ramienicowe mają, zwłaszcza w słoneczne dni, wody intensywnie szmaragdowe, a jeziorka dystroficzne – toń ciemną, prawie czarną. Specyficznym elementem sieci wodnej

Drawieńskiego Parku Narodowego są wypływy wód podziemnych: źródła, wycieki i wysięki, a także rozwinięte na takich wyciekach źródłiskowe torfowiska.

Drawieński Park Narodowy odznacza się bogactwem występujących tu typów ekosystemów. Miarą tego bogactwa jest liczba 224 udokumentowanych tu zbiorowisk roślinnych. Powierzchniowo dominują lasy – przede wszystkim buczyny, łągi olszowe i olsy, a także płaty borów sosnowych. Ważnymi komponentami przyrody Parku są torfowiska oraz ekosystemy wodne i łąkowe.

Prawie 80 zbiorowisk roślinnych występujących na terenie Drawieńskiego Parku Narodowego należy do ważnych dla Europy i ujętych w Europejskiej Dyrektywie Habitatowej. Są to: żyzne i kwaśne buczyny, grądy, lasy łąkowe, fragmenty borów i brzeziny bagiennych, wilgotne i świeże łąki, wrzosowiska, podwodne łąki ramienicowe w jeziorach, roślinność rdestnicowa jezior eutroficznych, roślinność źródlisk, skupienia włosieniczników w nurcie rzek, szuwały kłociowe, mszary torfowcowe, roślinność torfowisk przejściowych i mechowisk.

4.1.3. Walory kulturowe DPN

Bogaty zasób walorów przyrodniczych Drawieńskiego Parku Narodowego sprawia, że walory antropogeniczne często umykają uwadze obserwatorów. Mimo braku spektakularnych zabytków, na tym terenie warte zainteresowania są elementy będące efektem działalności człowieka i drobne świadectwa przeszłości tworzące specyfikę krajobrazu. Pozostałościami materialnego dorobku społeczności zamieszkujących ten obszar jest system bindug – składnic służących flisakom do magazynowania drewna. Drawa była wykorzystywana jako szlak spławu drewna od XVIII w. do lat 70-tych XX w. Bindugi są czytelnym elementem w krajobrazie na styku rzeki z dużym kompleksem leśnym. Stanowią cenny zabytek dawnej kultury leśnej, a obecnie niektóre wykorzystywane są jako miejsca biwakowania.

Drawa była wykorzystywana jako szlak żeglugowy od XIV wieku. Już w 1662 r. oczyszczano rzekę z pni, umacniano brzegi i pogłębiano ją w miejscach dawnych brodów. W 1700 r. przewożono Drawą miód z Drawska do Frankfurtu. Żegluga przetrwała do II wojny światowej, najdłużej na odcinku Stare Osieczno – Krzyż Wielkopolski.

Charakter zabytkowy ma przebieg dawnych dróg i brukowe nawierzchnie dróg leśnych przystosowanych w XIX wieku do wywozu drewna. Kamienne nawierzchnie skoncentrowane są w formie długich odcinków w zachodniej części Puszczy (Moczele – Stare Osieczno, Moczele – Wygon, Zatom – Radachowo) oraz jako krótkie odcinki umacniające miejsca piaszczyste i podjazdy we wschodniej części. Poza tym, przez dzisiejsze tereny DPN i otuliny wiodły kiedyś ważne szlaki komunikacyjne:

- droga marchijska przez Mirosławiec do Czaplina,
- droga solna przez Moczele na Pomorze,
- droga Berlin – Barnimie – Dominikowo – Mirosławiec – Gdańsk,
- droga Stargard – Recz – Drawno – Sieniawa – Wałcz.

Składnikiem decydującym o charakterze krajobrazu dzisiejszych lasów są niepozorne obiekty rozproszone w Puszczy Drawskiej, takie jak: kamienne drogowskazy (szczególnie liczne w rejonie Zatom – Wygon i na północ od jez. Szczuczarsz, po Jeleni Róg), kapliczki ceglane, pompy z korpusem wykonanym z pnia drzewa, pozostałości zaporowych pasów przeciwpożarowych (Bory Dominikowskie, okolice Sitnicy). W lasach Puszczy Drawskiej

wiele jest miejsc po dawnych osadach ludzkich, których lokalizację zdradza dziś tylko roślinność synantropijna oraz dawne cmentarze ewangelickie. Pochodzą głównie z połowy XIX wieku. Często są malowniczo usytuowane, z wartościowym starodrzewem, czytelnymi granicami pierwotnego układu przestrzennego. Do rejestru zabytków został wpisany cmentarz przykościelny koło osady Ostrowite z ruinami kościoła. Niegdyś na rzekach Parku i otuliny funkcjonowały młyny wodne, tartaki, fabryka krochmalu, małe elektrownie wodne i liczne mosty. Atrakcyjnym miejscem widokowym jest tzw. Stara Węgornia na Płocicznej, gdzie pozostały ruiny budynku dawnego młyna i relikty budowli piętrzących oraz ruiny komór do odławiania węgorzy. Interesujące są obiekty hydrotechniczne, m.in. kanały nawadniające: Kanał Głuchy, Sicieński, Suchy i kanał na północy Parku w dolinie Rudnicy i Płocicznej. Najciekawszy jest Kanał Sicieński. Biegnie od jeziora Sitno prawym brzegiem Płocicznej, obiega jeziora Płociczno, Ostrowieckie dochodząc do łąk doliny Drawy koło Głuska. Kanał powstał ok. 1820 roku z inicjatywy Fryderyka von Sydowa. Eksploatowany był do II Wojny Światowej do nawadniania łąk koło Miradzi i Głuska. Długość kanału wynosi ok. 22 km. Poprowadzono go stokami, trawersem doliny rzecznej, wysoko ponad lustrami jezior – tuż nad ich brzegami, a odcinkami odbiegał od linii brzegowych i prowadzony był nad poziomem terenu łąk akweduktem ziemnym. To budowla charakterystyczna dla sztuki hydrotechnicznej początku XIX wieku, stanowi podstawowy składnik tzw. skokowo – grzbietowego systemu melioracyjnego. Po wojennych zniszczeniach przeprowadzono remont – pogłębiono koryto niszcząc przy tym warstwę izolacyjną. Kanału nie udało się już nawodnić i obecnie na całej długości pozostaje suchy.

Na terenie Parku istnieją pozostałości dawnych gospodarstw stawowych; są to:

- strzelnica, wodociąg, dawnego zespołu piapierni i młynów Bogdanka – Jażwiny – Sówka.
- Stawy w Podszklu (Rybakówce koło Głuska),
- resztki „Stawów Zawiślaka”, „Stawów UFO”, stawów w Rynnie Moczelskiej, stawów na zachód od jeziora Kociego,
- zabytki techniki drawskich lasów to między innymi elektrownia z kołem wodnym na Płocicznej w Pustelni, ślady kolejki leśnej Springe – Sitnica – Jelenie – Krępa, zespół techniki wiejskiej w Głusku: kuźnia, budynek browaru ok. 1850 roku przebudowany na kościół.

Na uwagę zasługuje obiekt działający kolejno jako elektrownia wodna, piapiernia, fabryka papy i fabryka wełny drzewnej w Jażwinach (otulina), który został zbudowany w 1814 r. Produkcję papieru prowadzono do 1879 r., w latach kolejnych produkowana była papa, a już od 1891 roku wełna drzewna, którą używano do pakowania szkła. 70 lat później pomieszczenia owej fabryki przystosowano do potrzeb zaplecza pobliskiej hodowli pstrąga. Budynki po wielu przebudowach i modernizacjach utrzymały charakter przemysłowy. Stan zachowania obiektów jest dobry, zniszczona została jedynie kotłownia i komin przemysłowy. Wśród przemysłowych budowli na uwagę zasługuje browar w Głusku oraz sitnicka serownia, którą zbudowano w 1870 r. Od lat 70 – tych XIX wieku produkowano tutaj „sery głuskowskie”, które wcześniej wytwarzane były w Głusku. W roku 1945 serownia przestała funkcjonować.

Najciekawszym zabytkiem przemysłu na terenie Drawieńskiego Parku Narodowego jest elektrownia wodna „Kamienna” koło Głuska o mocy 0,96 MW. Produkcję energii na skalę przemysłową rozpoczęto w 1903 roku w miejscu dawnej fabryki karbidu. Budowę siłowni

wodnej rozpoczęto w 1896 r., budując stopień wodny tuż przy fabryce karbidu, powyżej stopnia wodnego młyna. Zabudowania jak i oryginalne wyposażenie obejmujące dwa hydrozespoły z turbinami Francisa z 1893 i 1898 roku firmy Escher Wyss ze Szwajcarii, generatory produkcji AEG z Berlina oraz regulatory systemu Voitha poddano modernizacji w latach 1982 – 1984, a także w 2012 i 2018 roku. Ciekawym elementem wyposażenia obiektu jest również zabytkowa suwnica z 1909 roku umieszczona w hali maszyn.

W dolnej części elektrowni widzimy szarą, betonową opaskę – przepławkę umożliwiającą organizmom żywym wędrówkę w górę i dół rzeki. Zastąpiła ona podobną konstrukcję wzniesioną w czasie budowy elektrowni. Starej przepławce towarzyszyła pochylnia dla tratw używana niegdyś podczas spławów drewna.

Na Pomorzu, w tym także na opisywanym terenie, od XVII do XVIII wieku pospolite były małe huty szkła. Z puszczańskich lasów wykorzystywano niezbędne surowce do produkcji szkła: piaski szklarskie, gliny techniczne, wapień i drewno bukowe. Zlokalizowane były w okolicy Głuska, Podszkła, przy ujściu Cieszynki do Płocicznej. Jedynymi śladami po hutach jest znajdujący w kilku miejscach rozproszony materiał szklarski.

4.1.4. Walory turystyczne DPN

Na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U z 2020 r. poz. 55 t.j.), w celu ochrony przyrodniczych i kulturowych walorów terenu Drawieńskiego Parku Narodowego, ustalone zostały zasady udostępniania terenu parku do turystyki. W obrębie Drawieńskiego Parku Narodowego funkcjonują Punkty Informacji Turystycznej. Ich zadaniem jest przekazywanie informacji, podejmowanie działań zapewniających sprawne przemieszczanie się turystów oraz promowanie walorów turystycznych DPN. Funkcję tę spełniają następujące ośrodki:

Punkt Informacji Turystycznej przy
Centrum Edukacji i Turystyki DPN
ul. Kolejowa 20, 73–220 Drawno

Punkt Informacyjny DPN
Głusko, 66–520 Dobiegniew

W punkcie informacyjnym w Głusku znajduje się ekspozycja „Wodny Świat”. To przygoda dla wszystkich, których fascynuje podwodne życie parkowych rzek i jezior, trudne do zaobserwowania z brzegu. W „Wodnym świecie” można zajrzeć do środka – pod lustro wody¹⁷.

W Centrum Edukacji i Turystyki DPN w Drawnie przygotowywana została ekspozycja „Las, zobaczyć to, co niewidoczne, to co zagrożone”, prezentowana w ramach projektu pt. „Rozwój bazy w Drawieńskim Parku Narodowym do prowadzenia edukacji ekologicznej na rzecz ochrony przyrody Puszczy Drawskiej” na podstawie umowy POIS.02.04.00–00–0010/16–00 współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Funduszu Spójności¹⁸.

¹⁷ <https://dnp.pl/aktualnosci/582-poznaj-to-co-niewidoczne-.html#!/-1/>

¹⁸ <https://dnp.pl/aktualnosci/505-las-zobaczyc-to-co-niewidoczne.html>

Do ruchu pieszego przeznaczone są przez cały rok, od świtu do zmierzchu znakowane szlaki piesze i ścieżki dydaktyczne. Sieć szlaków pieszych o długości ok. 85 kilometrów¹⁹. Dla miłośników dwóch kółek przygotowano 3 pętle rowerowe o łącznej długości około 77,3 km. Rowerem lub na nartach biegowych można poruszać się także po szlakach pieszych.

Szlak konny – dla jeźdźców dużą atrakcją mogą być wyprawy po lasach Puszczy Drawskiej²⁰. Tereny Drawieńskiego Parku Narodowego można przemierzać na końskim grzbiecie po wyznaczonych w terenie szlakach konnych oraz drogach publicznych. Oznakowanie szlaku konnego stanowi emblemat pomarańczowego koła na białym tle namalowanego na pniach drzew i innych obiektach terenowych. Szlaki konne Drawieńskiego Parku Narodowego służą turystycznemu i rekreacyjnemu wykorzystywaniu koni wierzchowych. Na odcinkach szlaku, na których może dojść do spotkania z pojazdami kołowymi obowiązują ogólne przepisy o ruchu drogowym.

Do uprawiania turystyki wodnej (kajak, kanu, ponton) dostępna jest rzeka Drawy od 1 stycznia do 15 marca oraz od 1 lipca do 31 grudnia, w godzinach 9.00 – 19.00. Spływ kajakowy Korytnicą od mostu Bogdanka do biwaku Bogdanka dozwolony jest od 1 stycznia do 15 marca oraz 1 lipca do 31 grudnia. Liczba osób uprawiających turystykę wodną na rzece Drawie w ciągu jednego dnia nie może przekroczyć 750 osób. Uprawianie turystyki kajakowej oraz używanie sprzętu pływającego na innych akwenach nie jest dozwolone. Wody DPN udostępnione są do wędkowania na zasadach określonych w "Regulaminie amatorskiego połowu ryb". Za udostępnienie terenu DPN pobierane są opłaty, które można uiścić w wyznaczonych miejscach. Opłaty pobierane przez Park stanowią rekompensatę za wywołanie działaniem człowieka negatywnego wpływu na wartości przyrodnicze objęte ochroną w formie Parku Narodowego.

Szlak wodny – Drawa, uważany jest przez kajakarzy za jeden z najpiękniejszych szlaków wodnych w Polsce. Swoje źródła ma na wysokości 150 m n.p.m. w Dolinie Pięciu Jezior koło Połczyna Zdroju. Płyne przez dwie krainy geograficzne: Pojezierze Drawskie, gdzie przepływa przez liczne jeziora i Równinę Drawską wijąc się wśród pomorskich lasów. Powierzchnia jej dorzecza wynosi prawie 3 300 km². Kończy bieg wpływając do Noteci na wysokości 30 m n.p.m. w okolicy Krzyża Wlkp. Długość Drawy w granicach Parku wynosi 41 km.

Szlak wodny – na terenie DPN Drawa ma zmienny charakter: najpierw jest spokojna, następnie przyspiesza bieg, a w bystrym nurcie pojawiają się liczne zwalone drzewa. Kręte koryto wśród łąk i lasów podcina wysokie brzegi piaszczystych skarp. Szybki prąd i kamieniste dno zmieniają się na kolejnych odcinkach szlaku w leniwy nurt i piaszczyste dno porośnięte podwodnymi łąkami²¹ roślinności wodnej.

Wędkarstwo – w wodach Parku amatorski połów ryb dozwolony jest na podstawie wykupionej licencji łącznie z kartą wędkarską²². Wędkowanie na rzece Drawie od jeziora Dubie Płd. (Adamowo) do mostu przy elektrowni Kamienna dozwolone jest od 1 stycznia do 15 marca oraz od 1 lipca do 31 grudnia, z zachodniego brzegu jeziora Ostrowieckiego

¹⁹ Wędrowanie po lasach Puszczy Drawskiej jest najlepszym sposobem na jej poznanie. Wykaz szlaków Drawieńskiego Parku Narodowego i ich map zob.: <http://dnp.pl/szlaki-piesze>

²⁰ <http://dnp.pl/szlaki-konne>

²¹ <http://dnp.pl/turystyka-wodna>

²² <http://dnp.pl/wedkarstwo>

jedynie z pomostów oraz z północno – zachodniego brzegu jeziora Sitno jedynie z pomostów. Wędkowanie na jeziorach dozwolone jest od 1 kwietnia do 30 listopada natomiast wędkowanie spod lodu jest zabronione.

4.2. Parki krajobrazowe

Powiat Choszczeński zasięgiem obejmuje niewielki obszar Barlineckiego Parku Krajobrazowego. Park ten został ustanowiony uchwałą NR XIX/232/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 21 września 2020 r.

Powierzchnia Barlineckiego Parku Krajobrazowego wynosi 11 694,29 ha, z czego 474,05 ha znajduje się na terenie gminy Pełczyce w Powiecie Choszczeńskim.

Szczególnymi celami ochrony Parku jest m.in. ochrona ekosystemów Puszczy Barlineckiej i doliny rzeki Płoni, jarów i wąwozów ze znajdującymi się tam skałami, ochrona obiektów tradycyjnego budownictwa szkieletowego, układów zieleni komponowanej, starych drzewostanów dębowych.

4.3. Rezerваты przyrody

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego znajduje się 5 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 118,3535 ha.

Tabela nr 9. Rezerваты przyrody znajdujące się na terenie Powiatu Choszczeńskiego.

Lp.	Gmina	Lokalizacja/nazwa rezerwatu	Zakres ochrony	Powierzchnia (ha)
1.	Bierzwnik	Łasko	150-letni las bukowo-sosnowy	16,98
		Wyspa na jeziorze Bierzwnik	Kłoc wiechowata	1,10
		Źródlika skrzypowe	Skrzyp olbrzymi o wysokości 1,5–2,0 m	1,1435
2.	Recz	Grądowe Zbocza	Rezerwat florystyczny z grądem zachodnio – polskiego tzw. lasu z drzewostanem budowanym przez dąb szypułkowy i grad, z domieszką buka oraz charakterystycznym skaldem runa	33,28
3.	Drawno	Torfowisko Konotop	Rezerwat torfowiskowy w gm. Drawno i gm. Bierzwnik.	65,85

4.4. Obszary Natura 2000 na terenie Powiatu Choszczeńskiego

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego występują specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000, są to m.in.: „Dolina Iny koło Recza”, „Jezioro Lubie i Dolina Drawy”, „Lasy Bierzwnickie”, „Uroczyńska Puszczy Drawskiej”, Ostoja Barlinecka, Dolina Płoni i Jezioro Miedwie, Pojezierze Ińskie, dyrektywa ptasia: „Lasy Puszczy nad Drawą”, Puszcza Barlinecka, Ostoja Ińska.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Dolina Iny koło Recza” PLH 320004

Dolina rzeki Iny od mostu kolejowego w Reczu do drogi Suchań – Piasecznik wraz z dolinami dwóch większych dopływów: Reczanki i Wardynki – Stobnicy oraz mniejszych strumieni. Doliny rozcinają wysoczyzny morenowe, płaskie i faliste, przeważnie wykorzystywane rolniczo. Na zboczach, dobrze wykształcone są też formy erozyjne i akumulacyjne formy wodnolodowcowe: rynny subglacjalne, zagłębienia po wytopieniu brył martwego lodu i obszary zastoiskowe. Są to obecnie tereny występowania mokradeł, cieków i wydobywania się na powierzchnię wód podziemnych. We wklęsłych formach erozyjnych zlokalizowane są pokłady torfów i innych utworów holocenijskich (trawertyny i mady rzeczne). Złoże torfu wypełniające dolinę Iny należy do najrozleglejszych na Pomorzu Zachodnim, zaś w dolinie Reczanki i Wardynki zlokalizowane są najgłębsze i najaktywniejsze hydrologicznie torfowiska źródłiskowe, których wody wydobywają się pod znacznym ciśnieniem hydrostatycznym. Wysokie i strome zbocza porozcinane są licznymi wąwozami i dolinkami erozyjnymi. Na jej zboczach i w wąwozach dominują grądy środkowoeuropejskie w odmianie źródłiskowej, łągi i lasy mieszane. W wąwozach, w strefie podzboczowej i w dnie doliny występują wypływy wód podziemnych, bogatych w węglan wapnia. Dno doliny pokryte rozległymi torfowiskiem o złożonej genezie: na bazie wypełnionego gytiami wapiennymi zbiornika pojeziornego rozwinęło się kompleksowe torfowisko soligeniczne, aktywnie zasilane wodami podziemnymi.

Po częściowym odwodnieniu obszar gleb organicznych wykorzystywany był jako użytki zielone, z dużym udziałem łąk wilgotnych ziołorośli i łąk zmiennowilgotnych, obfitujących w osobliwości florystyczne, typowe dla siedlisk zasobnych w wapń. Obecnie na części dawnych łąk utworzono stawy rybne. Nad jeziorem Rajsko pod wpływem wypływów wód podziemnych wykształciły się młaki źródłiskowe z roślinnością typową dla mechowiskowych torfowisk węglanowych (związek *Caricion davallianae*). Na obrzeżach dolin częste są wypukłe formy akumulacji wodnolodowcowej – ozy, kemy i terasy akumulacyjne. Są to miejsca występowania roślinności ciepłolubnej i napiaskowej, często zalesiane, miejscami eksploatowane dla pozyskania kruszyw. Na morenowych zboczach dolin głównych i w rozcięciach erozyjnych występują dobrze wykształcone grądy (dolina Reczanki, okolice Nosowa), buczyny (zbocza doliny Iny koło Suchania), a przy źródłach i na dnie dolin – lasy łąkowe. W dolinie niewielkiego dopływu koło Radaczewa i w dolinie Wardynki występują łągi dębowo – wiązowe. W dolinie Reczanki i Wardynki zlokalizowane są najgłębsze i najaktywniejsze hydrologicznie torfowiska źródłiskowe w regionie, których wody wydobywają się pod znacznym ciśnieniem hydrostatycznym, otoczone m.in. źródłiskowymi odmianami lasów liściastych (m.in. grądów). Generalnie jest to obszar ważny dla ochrony bioróżnorodności; występuje tu 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 8 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy.

Ostoja rzadkich gatunków roślin, obejmująca duży procent ich populacji (np. *Arum maculatum*). Ostoja obejmuje rozległe korytarze ekologiczne o randze ponadregionalnej (Dolina Iny) i regionalnej (Dolina Stopicy – Wardynki) bardzo intensywnie wykorzystywane przez ptaki migrujące.

Status ochrony: większość obszaru znajduje się na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „D” Choszczno–Drawno (24 520 ha) z rezerwatem Grądowe Zbocza (33,284,2ha), Obszaru Chronionego Krajobrazu „F” Bierzwnik (28 500,78 ha), oraz OSO: „Lasy Puszczy nad Drawą” PLB 32001. Projektuje się utworzenie rezerwatów przyrody:

Dolina Wardynki, Łęg koło Sławęcina, Nosowo (ok. 77 ha), Wąwóz koło Suchanówka (ok. 36,25 ha), Wapnica (ok. 25 ha).

Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Jezioro Lubie i Dolina Drawy” PLH 320023

Obszar obejmuje jedno z największych jezior Pojezierza Drawskiego (1439 ha, 46 m głębokości), przez które przepływa Drawa oraz odcinek doliny Drawy i Starej Drawy poniżej jeziora, wraz z przyległymi łąkami i lasami, aż po jezioro Grażyna koło Drawna. W granicach obszaru znajdują się także: fragment doliny Studzienicy, z bardzo dobrze rozwiniętymi zjawiskami źródłkowymi oraz najlepiej w regionie wykształconymi płatami grądów, a także fragmenty Puszczy Drawskiej z rozproszonymi torfowiskami mszarnymi i jeziorami dystroficznymi. Jezioro Lubie to jezioro sielawowe, ramienicowe, z reliktową fauną wodnych bezkręgowców. Nad brzegiem rosną kwaśne buczyny. Do bardzo cennych obiektów należy projektowany od dawna rezerwat źródłkowy "Lubieszewo" na zboczu wzniesień morenowych nad jeziorem. W lasach rozproszone torfowiska przejściowe i jeziora dystroficzne z płem mszarnym (jez. Okoń – projektowany rezerwat). Dolina Drawy poniżej jeziora jest żłobiona w piaskach sandrowych, porośnięta lasami Puszczy Drawskiej. Brzegi rzeki urozmaicają przełomy i mielizny. Dolina jest wypełniona szuwarami, na linii rzeki znajduje się kilka eutroficznych jezior: Dębno Wielkie, Dębno Małe, Strunowo. Jest to teren niezaludniony – obszar poligonu wojskowego, jednak tylko na niewielkich fragmentach rzeka i jej dolina wchodzi w skład obiektów taktycznych.

Na większej części do rzeki przylega szeroka strefa ochronna, izolująca od obszarów, gdzie odbywają się ćwiczenia. Bardzo malownicze jest koryto Starej Drawy. Przy rzece zachowały się stare drzewostany buczyn i dąbrów. W pobliżu doliny występują też twarowodne jeziora okolonie szuwarami kłociowymi (jez. Za Dywizją, Marglowe, Borowo). Poniżej Prostyni rzeka płynie przez duże torfowisko niskie, podścielone bardzo grubą warstwą gytii. W dolinie cenne łąki z groszkiem błotnym, ważna ostoja derkacza. Ujście Drawy do Jez. Grażyna to płytka delta z kompleksem szuwarów i roślinności wodnej, biotop m.in. wąsatki. Obszar koncentracji cennych siedlisk przyrodniczych, w tym 20 typów z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, pokrywających łącznie ok. 57% obszaru. Obszar jest ważny dla ochrony wydry, bobra, kumaka nizinnego, traszki grzebieniastej i 3 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (w sumie stwierdzono tu występowanie 8 gatunków zwierząt z tego Załącznika). Jest tu także jedno z kilku stanowisk reliktywnej fauny bezkręgowców wodnych. Jezioro Lubie jest miejscem życia dwóch, bardzo rzadkich gatunków skorupiaków, uważanych za relikty polodowcowe: *Mysis relicta* i *Pallasea quadrispinosa*. Dla pierwszego z nich jest to jedno z czterech stanowisk istniejących aktualnie w Polsce. Drugi występuje tu na jednym z około 30 stanowisk w kraju. Jezioro Lubie jest cenną ostoją ptaków związanych z krajobrazem leśno – jeziornym, tak lęgowych jak i migrujących. Niezamierzająca rzeka jest miejscem zimowania ptaków. Obszar stanowi część ważnego korytarza ekologicznego Doliny Drawy.

Status ochrony: obszar częściowo położony jest na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „D” Choszczno – Drawno (24 520 ha) i Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierze Drawskie (68 450 ha) oraz OSO „Lasy Puszczy nad Drawą”, „Ostoja Drawska”. Południowy kraniec znajduje się w Drawieńskim Parku Narodowym.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Lasy Bierzwnickie” PLH 320044

Obszar złożony jest z dwóch fragmentów, rozdzielonych pasmem zagospodarowanego terenu rolniczego z rozproszonym osadnictwem. Obejmuje fragment Puszczy Drawskiej ograniczony do zwartej kompleksu buczyn i lasów dębowych. Szczególnie dobrze zachowane, w starszych klasach wiekowych, są kwaśne i żyzne buczyny w rejonie Sowińca, urozmaicone licznymi źródłami wodnymi, a także buczyny w okolicy Rębusza i nad jez. Bierzwnik. Jeziora klasyfikowane są jako ramienicowe, m.in. duże jez. Bierzwnik z wyspą, porośniętą lasem lipowym. W kilku miejscach nad jeziorami wykształciły się szuwały kłoci wiechowatej. Znajdują się tu też fragmenty lasów łąkowych – np. łąka lipowa na wyspie jez. Bierzwnik. W okolicy Chłopowa i nad jez. Bierzwnik oraz na południe od Jagliska znajdują się pozostałości torfowisk wysokich, otoczonych borami i brzezynami bagiennymi na torfach.

W okolicy Zieleniewa utrzymują się ciepłe murawy napiaskowe na dobrze wykształconym wale ozowym. Cenny przyrodniczo fragment Puszczy Drawskiej, obejmuje rzadkie siedliska przyrodnicze i populacje rzadkich gatunków. Siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (16 rodzajów) zajmują około 50% powierzchni obszaru, m.in. występuje tu rzadki na Pomorzu łąka lipowa. Jedynym w Puszczy Drawskiej miejscem występowania typowych torfowisk wysokich. Jest to fragment Puszczy Drawskiej, ważny dla zachowania rzadkich torfowisk nakredowych 7210, reprezentujących tu podtyp z kłocią wiechowatą. Stwierdzono tu też występowanie 9 gatunków z Załącznika II Dyrektywy, w tym jednej z dwóch znanych w Puszczy populacji jelonka rogacza oraz żółwia błotnego (jedno z ważniejszych stanowisk w zachodniej Polsce).

Status ochrony: obszar w większości na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „F” Bierzwnik z rezerwatami przyrody: Wyspa na Jeziorze Bierzwnik (1,13 ha), Źródliko Skrzypowe (1,05 ha). Obejmuje też 5 użytków ekologicznych (11,88 ha), oraz OSO „Lasy Puszczy nad Drawą”.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Uroczyska Puszczy Drawskiej” PLH 320046

Ostoja obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. Dominują drzewostany sosnowe, jednak duży jest udział buczyn i dąbrów; niektóre ich płaty mają charakter zbliżony do naturalnego. Tam, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 121 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Są tu liczne jeziora (największym z nich jest J. Ostrowieckie – 370 ha).

W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek, obramowane wysokimi skarpami. Charakterystyczną cechą tych rzek jest bystry prąd wywołany silnym spadkiem terenu. Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Jeziora są zróżnicowane pod względem trofizmu wód, od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych. Dobrze zachowane cenne siedliska przyrodnicze, w tym 23 z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W odniesieniu do żyznych i kwaśnych buczyn jest to jeden z ważniejszych obszarów w Polsce – uroczysko Radęcin w Drawieńskim Parku Narodowym i kwaśne buczyny na zboczach doliny Drawy są jednymi z nielicznych w Polsce fragmentami buczyn o zachowanej naturalnej dynamice. Bogate populacje wielu rzadkich i zagrożonych gatunków 25 z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG m.in. silne populacje: bobra, wydry, żółwia błotnego. Bogata ichtiofauna, a szczególnie reofilna fauna wodna z takimi

zagrożonymi gatunkami jak: łoś, minóg rzeczny, certa, oraz stosunkowo liczne i trwałe populacje gatunków rzadkich w naszym kraju, jak: głowacz białołuski, pstrąg potokowy i lipień.

Status ochrony: obszar obejmuje: Drawieński Park Narodowy (11087 ha; 1990); 5 rezerwatów przyrody: Stary Załom (5,62 ha), Mszary Tuczyńskie (6,10 ha), Jezioro Łubówko (77,5 ha; 1991), Leśne Źródła (20,85 ha), Torfowisko Osowiec (18,24 ha, 2003); fragmenty 3 obszarów chronionego krajobrazu: Puszcza nad Drawą (33 280 ha), OChK Puszcza Drawska (42173 ha woj. lubuskie, 2002); „E” Korytnica Rzeka (3550 ha, oraz kilkanaście użytków ekologicznych (ponad 250 ha).

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Lasy Puszczy nad Drawą” PLB 320016

Obszar obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują bory sosnowe z domieszką brzozy, dębu i topoli. Zostały one znacznie przekształcone w wyniku prowadzenia gospodarki leśnej na tym terenie przez kilkadziesiąt lat. Jednakże pewne fragmenty lasów np. Melico–Fagetum, Luzulo pilosae – Fagetum zachowały swój naturalny charakter. W miejscach, gdzie teren jest pofalowany, wzgórza osiągają wysokość do 220 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Są tu liczne jeziora (największym z nich jest J. Ostrowieckie 370 ha). W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek, obramowane wysokimi skarpami. Charakterystyczną cechą tych rzek jest bystry prąd wywołany silnym spadkiem terenu.

Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Jeziora są zróżnicowane pod względem trofizmu wód, od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych. Występuje co najmniej 27 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Jedną z najważniejszych ostoi puchacza oraz kilku gatunków ptaków drapieżnych w Polsce. Ważne zimowisko łąbiedzia krzykliwego (do 150 ptaków). W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 2% populacji krajowej bielika i puchacza, co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: błotniak stawowy, bocian czarny, kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, lelek, muchołówka mała, rybitwa czarna, rybołów, trzmielojad i gągoł; w stosunkowo wysokich zagęszczeniach występują: bąk, dzięcioł czarny, lerka, zimorodek i żuraw. Jesienią liczebność wędrujących żurawi przekracza 1% populacji szlaku wędrownego; w wysokim zagęszczeniu zimą występuje łąbiedź krzykliwy (do 150 osobników). Bogata fauna, m.in. silne populacje: bobra, wydry, żółwia błotnego. Bogata ichtiofauna, a szczególnie reofilna fauna wodna z takimi zagrożonymi gatunkami jak: łoś, minoga rzeczna, certa, oraz stosunkowo liczne, i trwałe populacje gatunków rzadkich w naszym kraju, jak: głowacz białołuski, strzebla potokowa, pstrąg potokowy i lipień. Dobrze zachowane cenne zbiorowiska roślinne, bogate populacje wielu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin.

Status ochrony: obszar obejmuje następujące formy ochrony przyrody: DPN (9 367,8 ha); 18 rezerwatów przyrody („Jezioro Łubówko”, „Łasko”, „Mszary Turzyńskie”, „Stary Załom”, „Wyspa na jez. Bierzwnik”, „Źródła Skrzypowe”, „Drawa”, „Radęcin”, „Płociczna”, „Sicienko”, „Jezioro Głodne”, „Pustelnik”, „Widłakowy Bór”, „Wyspy Ostrawickie”, „Wilcze Łyko”, „Głuskie Ostępy”, oraz 8 OChK tj. „Puszcza nad Drawą”, „D” Choszczno – Drawno, „E” Korytnica Rzeka, „F” Bierzwnik, „I” OCK woj. lubuskiego, „II” OCK woj. lubuskiego, Dominikowo – Niemieńskie, „Pojezierze Wałęckie i Dolina Gwdy”.

Specjalny Obszar Ochrony N2000 „Dolina Płoni i Jezioro Miedwie” PLH 320006

Powierzchnia obszaru ok. 20 744 ha. Ostoję stanowi położona na południowy wschód od Szczecina dolina Płoni na odcinku od źródeł koło Barlinka do miejscowości Kołbacz wraz z dolinami dwóch dopływów: Strzelicy i Krzekny. Do najważniejszych biotopów wyróżniających ten obszar należą mokradła węglanowe, lokalnie wzbogacone o gatunki halofilne, wykształcające się przy brzegach jezior ramienicowych. Jedne z największych powierzchni szuwarów kłociowych, oraz najbogatsza populacja storczyka błotnego oraz jedno z nielicznych krajowych stanowisk turzycy Buxbauma, marzycy czarniawej i pęczyny błotnej. Stwierdzono tu występowanie 16 rodzajów siedlisk gatunków z Załącznika II tzw. dyrektywy siedliskowej. Odnaleziono tu bogate stanowisko selerów błotnych.

Status ochrony: obszar obejmuje 2 rezerваты przyrody: Brodogóry (5,24 ha) i Stary Przylep (2,13 ha), fragment Barlinecko – Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, oraz fragment OChK „C” Barlinek.

Obszar Specjalnej Ochrony N2000 „Ostoja Ińska” PLB 32008

Granice Ostoi obejmują fragment Pojezierza Ińskiego. Wyróżnia się on zróżnicowaną rzeźbą terenu. Znajdują się tu wyniesienia moreny czołowej, wysoczyzny moreny dennej i sandry. Najwyższe wzniesienie – Głowacz osiąga 180 m n.p.m. Teren położony jest w zlewni rzeki Iny. Teren falisty, lasy rozdrobnione, bagna różnej wielkości, zbiorniki wodne występują w obfitości. Lasy zajmujące blisko 60% powierzchni to przeważnie świeże lasy liściaste z bukiem i dębem oraz bory mieszane. Torfowiska i jeziora stanowią ok. 9% powierzchni. Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej. W Ostoi gniazduje ponad 140 gatunków ptaków. Ważna ostoja bielika.

Status ochrony: występują następujące formy ochrony: 4 rezerваты przyrody: „Głowacz”, „Jezioro Długie Ińskie”, „Kamienna Burzyna”, „Wyspa Sołtyski”, Iński Park Krajobrazowy, 2 OChK „D” Choszczno – Drawno i „Miałka”, 5 użytków ekologicznych, oraz Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy „Ostrowie”.

Specjalny Obszar „Puszcza Barlinecka” PLB 080001

Ostoja o pow. ok. 10015 (ogółem 26 506 ha). Obejmuje swymi granicami rozległe lasy Puszczy Gorzowskiej położone na ubogich piaskach sandrowych Równiny Gorzowskiej. Krajobraz urozmaicają rynny polodowcowe i niecki wytopiskowe, często zajmowane przez jeziora i torfowiska oraz rzeki dopływające do Warty. Lasy ostoi to głównie bory sosnowe oraz kwaśne i żyzne buczyny, w niewielkim stopniu urozmaicone przez łągi nad rzekami, olsy w zagłębieniach terenowych i grądy na bardziej żyznych glebach.

Status ochrony: występują następujące formy ochrony: 6 rezerwatów przyrody: „Buki Zdroiskie”, „Dębina”, „Markowe Błota”, „Rzeka Przylęzek”, „Wilanów”, Barlinecko – Gorzowski Park Krajobrazowy, oraz 3 OChK: „C” Barlinek, II OCK woj. lubuskiego, III OCK woj. lubuskiego.

Specjalny Obszar Ochrony „Ostoja Barlinecka” o powierzchni 26 779,4 ha. Obszar obejmuje fragment rozległej sandrowej Równicy Gorzowskiej, porośniętej lasami Puszczy Gorzowskiej. Bogata sieć hydrograficzna, liczne jeziora różnych typów. Lasy zajmują 80% powierzchni terenu. Na mniejszych powierzchniach, w zagłębieniu terenu, występują bory bagienne i olsy, a w dolinach cieków i w okolicy źródlisk – łągi.

Specjalny Obszar Ochrony „Pojezierze Ińskie” – o powierzchni 10 570,8 ha. Obszar położony w środkowej części Pojezierza Ińskiego, najbardziej urozmaicony pod względem ukształtowania i pokrycia terenu. Lasy zajmują ok. 60% powierzchni. Są to przeważnie lasy liściaste z bukiem i dębem oraz bory mieszane. Oprócz zespołów leśnych i wód dużą rolę odgrywa roślinność terenów podmokłych: trzcinowiska, turzycowiska, roślinność szuwarowa, roślinność torfowisk niskich i przejściowych.

4.5. Pomniki przyrody

Na obszarze Powiatu Choszczeńskiego znajduje się 131 pomników przyrody, w następującym rozłożeniu na gminy Powiatu: gmina Bierzwnik – 12, gmina Choszczno – 48, gmina Drawno – 24, gmina Krzęcin – 12, gmina Pełczyce – 29, gmina Recz – 6. Są to m.in. dęby szypułkowe i bezszypułkowe, lipy szerokolistne, buki, graby zwyczajne²³.

4.6. Obszary chronionego krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu D (Choszczno – Drawno)

Obszar ten znajduje się w województwie zachodniopomorskim, w Powiecie Choszczeńskim, na terenach gmin: Drawno, Recz, Choszczno. Należy on do nadleśnictwa Drawno, a część jego granic pokrywa się z granicami Drawieńskiego Parku Narodowego i jego otuliny. Obejmuje okolice Drawna wraz z jeziorami, tereny Czarnych Gajów, dolinę Drawy, okolice Recza i południową część doliny Iny. W granicach tego obszaru mieści się Rezerwat Przyrody "Grądowe Zbocza".

Teren Obszaru Chronionego Krajobrazu Choszczno – Drawno obejmuje ok. 22,5 tys. ha. Najwięcej w jego strukturze jest użytków rolnych stanowiących 65%. Kolejne są lasy – 31% i najmniej wody wynoszące 4%²⁴.

Obszar Chronionego Krajobrazu (Dominikowo – Niemieńsko)

Obszar Chronionego Krajobrazu "Dominikowo – Niemieńsko" mieści się jak sama nazwa wskazuje na terenach między dwiema wsiami: Dominikowo i Niemieńsko. Na osi między nimi leży osada Gładysz. Obszar obejmuje część Borów Dominikowskich oraz część Polany Drawieńskiej obok Drawieńskiego Parku Narodowego. Obszar Chronionego Krajobrazu "Dominikowo – Niemieńsko" powstał w roku 2000 i zajmuje teren o powierzchni 5 756 ha.

Obszar Chronionego Krajobrazu F (Bierzwnik)

Obszar Chronionego Krajobrazu "Bierzwnik" położony jest na terenie Puszczy Drawskiej, na terenach gmin: Bierzwnik, Choszczno, Krzęcin i Drawno. Teren Obszaru Chronionego Krajobrazu został ustanowiony w 1998 roku i zajmuje w całości teren 28094 ha, głównie teren dorzecza rzeki Korytnicy – lewy dopływ Drawy. Proporcje zagospodarowania terenu kształtują się następująco: tereny leśne stanowią 11685 ha, wody – 2300 ha, a reszta, czyli tereny rolnicze (pola, łąki, nieużytki) to 14339 ha.

²³ Dane Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody prowadzonego przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, dostęp: 10.03.2021 r., zob. <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

²⁴ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu..., str. 81 – 82.